

מסורת הש"ס

(א) מוספתא פ"ד ה"ה,
(ב) מוספתא פ"ד ה"ה,
(ג) רש"ל מ"ז עד בלתינא,
(ד) למקומו: (א) [ספ.], (ב) פי
בר גדולים ונשגב ג' וס'
פרש"י בן גדולים וע' מוס'
לעיל ג' [א] ונעי"מ מ"ס מוס'
פסחים קטו. ד"ה כל שטיטלו
כו' ותו' מנינה יח' ד"ה
העטלג.

גליון הש"ס

גב' שאני חתם דמנו דקא
מוציא ליה חפציה. ע"י לעיל
דף ל"ט ע"פ בשרי' ד"ה
וקנה ונמסר' ד"ה נתן:

הגהות הגר"א

[א] גב' (ומל"ה הו"ל הו"ל
נעל ידיו בלתינא) נמסר:

מוסף תוספות

א. בתוס' ר"ש הוסיף.
ואינו אלא לנקיטת בעלמא.
ב. בתוס' ר"ש הוסיף.
ולכן לא מקור עצי
בשמים.

לעני רש"י

מושב"א. מושק.

רבינו חננאל

הוא אומר על המוגמר.
פירוש, אישא א"י דקני
הסבר אחד מברך לכל
המוציא לחם מן הארץ והוא
אומר על המוגמר, פירוש
הבוצע הוא מברך על
המוגמר, ואם הביא אחד
הסעודה אף על פי ששן
דרך ארץ להביא מוגמר על
הסעודה אלא לאחר
הסעודה, ולא תימא כשם
שלאחר הסעודה לא אחד
ואחד מברך לעצמו, כל
בתוך הסעודה כל אחד
מברך לעצמו, אלא בתוך
הסעודה אחד מברך לכולן.
ומפורש כך בתלמוד ארץ
ישראל: ואומר על המוגמר,
מה בין מוגמר ליון, מוגמר
כלתון מרחיק, כלומר כולן
נתנו וכולן חייבין לברך. יין
כל אחד כשהוא שותה בתוך
הסעודה הוא מברך, ואפי'
דאיכא גדול ממנו, כיון
שנתנו לו רשות לזה ובוצע,
הוא מברך על המוגמר.
מסייע ליה לרב דאמר
הנוטל ידיו באחרונה
תחלה, הוא מוזהר לברכת
המון, ואפי' דאיכא חתם
גדול ממנו, כבר ניתנו לו
רשות. הנוטל ידיו
באחרונה תחלה הוא
מוזהר לברכה. כל הדור
קודם אבל הקודם נטל וזיו
ומשובה, ומדקאמר תחלה
שמו מינה שכולם צריכים
לשול. מן הארץ ששמים
שעם רוצים לברך בידים.
ליטול ידיהם הירשות בידים.
והני מילי שלא אכלו דבר
מזהוה כגון בשר בהמה
ועוף אי נמי דגים, אבל
אכלו דבר מזהוה, קיימא לן
לקמן פרק אלו דברים ודיו'
המחומות פסולות לברכה.
חזיה אמר אבי ואמר לו
בין פחותי פ"י בר רבנא
דכרתים והפחות והסגנים.

אחד קריעה לאחוריה. קרע שקרע בהספד רצו החזיר החלוק
לאחוריו ומה שלאחור לפניו כדי לקרוע קרע אחר להרלות אצל
עכשיו כיום המיתה על שהיו צריכים להוראה ואין יודעים להורות:
רמי להו כו'. כדמנין לעיל וע"כ מצע' ליה לאוקומי ברייתא דהכי

וקמני אחד מנכר לכולם דקציעות
הוא: הביאו להם מים. כך היו
רגילים: נוטל ידו אחת. לקבל זה כוס
ששמה לפני המזון: עלו. על המטות
והסב: חזור ונוטל ב' ידיו.
שצריך לכולם בשתייה: אפי' שכל אחד
ואחד בנך לעצמו. צריכין עוד צרכה
שאלו צרכה ראשונה פוטרתו שאין
הראשון קרוי שלפני המזון שאינו
צמקוס סעודה והאי בתרא הוא יין
שלפני המזון: אחד מנכר לכולן.
לכיון דהסב והקציעו: קשיא רישא.
דקמני כל אחד ואחד מנכר לעצמו:
שאלו אורחין דרעשייהו למיעקר.
סופן למיעקר ולעלות ולהסב צמקוס
אחר שאלו זה צמקוס המסייע אלא
כאן ישבו עד שיתכנסו כל הקוראים.
ודרך צעלי צמים עשירים היה לומר
לקטועתם אורחים עניים להכי קרי
להו אורחים. והא דאמר רב יין לא
בעי הסבה אלא ישיבה בעלמא שלא
צשעת סעודה קאמר או צשעת
סעודה וצמקוס סעודה: הו"ל ואין
יום הצליעה פנוי. ואין לצ המסובין
אל המנכר אלא לנלווע: מכלל דאיכא

עדיף מיניה. ואפי' כיון דלתחיל
צדחא עדיף לאריך: הנוטל ידיו
סחלה. צמים אחרונים הוא מוזהר
לצמח"ו: חזייה. רבי חייא לרב:
דכוס מרסא. שמה ראה ידי מלכות
או שמה הארמתי באכילה יותר מדאי:
עיון צרכה מוזהר קאמר לך. כאן
נתן לך רשות לצרך צמח"ו שהנוטל
ידיו תחלה הוא מנכר: על הריח. של
מוגמר: סמרוס. קטור העשן
שמתמר ועולה: וא לא ארס. לא הריח
בו עדיין ולא נהנה: מנכרין עליהן
צורא עלי צמים. ואפי' ששקר
ואינו צעין אלא שהתמור עולה: חוץ
מושאק. מושג"א צלע"ו: ששוא מן
חיה. מן הרעי של חיה: מיסיכי אין
מנכרין צורא עלי צמים אלא על
אפרסמון. ששן עצמו צא לפנינו:
של צים רבי ושל צים קיסר. נקט
הני משום שאינו מאזי אלא צצית
מלכים וצעלי גדולה: ועל ההדס
שכלל מקום. וה"ה לכל הדומה להם
שהשן עצמו מריח צלא שריפה אלא
דהדס שכיח ודברו חכמים צהווה
צכל מקום. ומוגמר לא מנכרין אלא
צורא מיני צמים: משחא דאפרסמא
מאי מנכרין. על ריחו: שמן ארנב.
שהיה גדל ציריחו ועל שם הריח
היתה נקראת יריחו. והוא פגה האמור
צספר יחזקאל (ס) יהודה וא"י המה
רובלין בחיטי מנית ופגה כך ראיתי
צספר יוסף בן גוריון: צר מיניה
דבר יהודה. לא תביא לי ראה
מנכרין צו: כשרתא. קושט: משחא
כשישח. שמן שבו עמון הקושט והשמן
מריח מן הבושם צצמכו: לא. הו"ל
ואין נראה לעינינו אלא השמן: משחא
טחינא. שטחנו צו כשרתא:
סמלג

כיצד מברכין פרק שישי ברכות

מג.

עין משפט נר מצוה

קבא א מיי פ"ה מהל'
צרכות הל' יי סמג
עשין מ טור אר"ח סי' קעג
טושי"ע אר"ח סמג ר"ג ספיק'
א:
קבא ב מיי פ"ד מהל'
צרכות הלכה יי סמג
שם טושי"ע אר"ח סי' קעג
ספיק' ו:
קבא ג מיי פ"ד מהל'
צרכות הלכה יי סמג
שם טושי"ע אר"ח סמג ר"ג
ספיק' י:
קבא ד מיי פ"ד מהל'
צרכות הל' יי סמג
שם טושי"ע אר"ח סמג ר"ג
ספיק' י:
קבא ה מיי פ"ד מהל'
צרכות הלכה יי סמג
שם טושי"ע אר"ח סמג ר"ג
ספיק' י:
קבא ו מיי פ"ד מהל' א
טושי"ע שם ספיק' ב:
קבא ז מיי פ"ד מהל' א
טושי"ע שם ספיק' ד:
קל ה מיי פ"ד מהל' שם
ספיק' ה:

מוסף רש"י

הואיל ואין בית הבליעה
פנוי. לענות תמן אחר צרכה
ואינו ממקומו לה לפיכך אינו
יולא צרכתו מצדו (סידור)
רש"י ט"ה ק"ה (הפרד עני קפה)
ואינו ממקומו יענה תמן יולא
(הפרד ששן). בר פתחי. בן
גדולים (נשגב ג' וס'). א:
צו של מלכות חכם (נדר)
(ס). משחא כבישא. לא
צכל בתוך הסעודה קאמר
אלא צכל להריח (קמחן ג.).

רבינו חננאל (המושק)

קום עיון בברכת המזון
אמר לך. כלומר, רב נתן לך
רשות לברך ברכת המזון,
וכיון שהרחיק ידו בתחילה
אחת הוא המזון לברך
ברכת המזון, וברכת
המוגמר משתעלה תמורתו,
שנתברך, כי הרוח עולה,
ואין לאדם ליתות בעולם
הזה בלא ברכה להקב"ה,
וכל המצות ברכתן עובר
לשיתוף, וכן כל בשמים
מברכין ואפי' מרחיקין. כל
המגמרות ברכתן בורא עצי
בשמים. חוץ מן המושק
שהוא מין חזון, לפיכך אין
מברכין עליו אלא מיני
בשמים. וכן לענבר שהוא
מין הדגה יוצא ממושק
בורא מיני בשמים. וכן כל
היוצא בהן שאינו מן העץ.
ומתבין עלה אין מברכין
אפרסמון וכול', ומשנינן
הלכה. משחא דאפרסמון
כר' יוחנן דאמר שמן ערב.
פירוש כשרתא עיקור שמן
במין אפרסמון וכול', ומשנינן
בשמים. פירוש שמן כבוש
שמענו מרביתו שכוששים
שומשומין וורד ועצי בושם
ומן הרבה, וקולט
השמשמין הריח שלבשמים
וטוחנין אותו ויש בו ריח
בשמים. פירוש משחא
טחינה קרוב לטחינה נתן
עליהם עצי בושם, מהו
הימא בן דקור לטחינה
נתן בהם לא קלטו,
קמסעל לן דבין כשרתא בין
משחא כבישא בין משחא
טחינה, כולוה בורא עצי
בשמים מברכין עליהו.

כל אחד נוטל ידו אחת. מפני כבוד הצרכה ולא דמי לנוטל
ידיו לפירות דהוי מגסי הרוח כיון שאינו נוטל שתי ידי':
בא דהם יין וכו'. אפי' דיין שלפני המזון פוטרי יין שלאחר המזון
כ"ש זה שלפניו הוא שאני הכא כיון שעלו להסב הוי שני מקום
וצריך לנכר: **הואיל ואין בית
הבליעה פנוי.** וי"מ כשאומר סברי
מורי והם מניחין לכולם כדי לשמוע
הצרכה ולענות תמן שיהיו פטורים
וכן משמע בירושלמי גבי הך ברייתא
ה"מ צאורחין אצל צבעל הבית פטור
מפני שהכל פושים אצל צעל הבית
מני רבי חייא אף צעל הבית צמך
ציתו ואין נראה לרבינו אלחנן דכיון
שחנקו חכמים שצריך כל אחד לעצמו
אינו יולא כלל צרכתו חזירו וגם
שלא תחלוק בין פנוי לשאינו פנוי
דלמי למטעי והטוב והמטיב יש
מפרש שפוטרי לאחרים לכולי עלמא
דהכי משמע הטוב לעצמו והמטיב
לאחריו שהם שומים ממנו ורבינו
יחיאל היה אומר דלא היא דשיך נמי
אין צית הצליעה פנוי ולא פליג בין
הטוב וצין צרכתו היין דמשום הא
טעמא הטוב לרבינו ומטיב לאחריו
אינו פוטרי אחרים דהא המטיב שיך
אפי' שלא צפני המטיבין לו כדאמר'
לקמן צפרק הרוח (דף נט:). אמרו
לו ילדה אשמן וזכר אומר ברוך הטוב
והמטיב הטוב לרבינו והמטיב
לאשמו אפי' דלן אשמו אלאו אצל
לצריך עיון קלם מהדלה שאנו מצדילין
ועומדים היסוף אלו פוטרין זה את זה
מיין ומהדלה אחרי שאין אנו לא
יושבים ולא מסובין ושמה י"ל מתוך
שקוצעין עצמן כדי ללכת ידי הצלה
קצעי נמי אכולה מילתא ולכן נאה
וטוב למצדיל וגם לשומעים שישבו
צשעת הצלה שאו יהיה נראה קצע
ופטור אותם: **כל המוגמרות
מברכין עליהן בורא עצי בשמים.**
אפי' שנשרפו ואין עלי צמים בעין:
ועל החרס שבב' מקום. צעל
הלכות גדולות לא גריס
מיוצאת ומשני תנא דהם וכל דדמי
ליה כלומר שעיקרו לריח לאפוקי
תפוחים וצנזים שאין עיקרן לריח
אלא לאכול: ומי שחולץ צצית שיש שם
צמים יושם שם מיני צמים שמתרי
צון ומספקא ליה אי ממין עץ אי
ממין אדמה הוא יש מפרשים שמצרך
שהכל נהיה צצצו דעל כולן אס צרך
שהכל יא' והרצ רבינו משה מקולי
היה אומר שצריך צורא מיני צמים:
משחא כבישא. פי' ר"ח שמענו
מרביתו
שומשמיין וורד ועלי צמים ומן
מריצה וקולטין השומשמיין ריח של
צמים וסומטים וטוחנים אותם ויש
צו ריח של צמים ומשחא טחינא
קרוב לטחינה נותנים עליהם עצי
צמים ואינו קולט כל כך הריח:
שמן

של בית קיסר ועל ההדס שבכל מקום תיובתא אמר ליה רב חסדא לרב
יצחק האי משחא דאפרסמון מאי מברכין עליוהי א"ל הכי אמר רב יהודה
בורא שמן ארצנו א"ל בר מיניה דר' יהודה דחביבא ליה ארץ ישראל
לכולי עלמא מאי א"ל הכי אמר רבי יוחנן יבורא שמן ערב אמר ר' אדא
בר אבהו האי כשרתא מברכין עליוהי בורא עצי בשמים אבל משחא כבישא
משחא אפי' אמר לא נהרדעי אמרי אפי' משחא טחינא
אמר